

Leuven - 11 maart 2024

Zo veilig als nodig in de praktijk

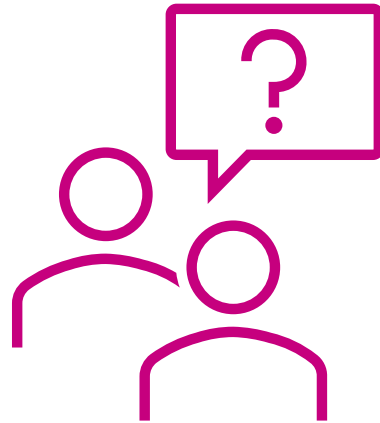
Aan de slag met werkinstrumenten
uit de kinderopvang

VVSG



Vandaag

1. Wie zijn jullie en wie zijn wij?
2. Filosofie risicoanalyse kinderopvang
3. Raakvlakken ouderenzorg
4. Aan de slag met werkinstrumenten



1

Wat staat in de regelgeving?

... als basis



Regelgeving vroeger en nu

- **Vroeger (tot 1 april 2014):** “zo veilig mogelijk”
- **Vergunningenbesluit (1 april 2014):** organisator is verantwoordelijk en maakt een **risicoanalyse**.
- **Gewijzigd (1 januari 2024)** “omgeving die gezond is en zo veilig als nodig”.

Ontwikkelkansen

BVV *

1

De **organisator zorgt voor** een omgeving die **gezond** is en **zo veilig als nodig**. Om deze omgeving te realiseren maakt de organisator een risicoanalyse. De risicoanalyse gaat over al de volgende elementen:

2

1. de **voorkoming van** verwondingen, ongevallen, crisissen, levensbedreigende situaties en het verdwijnen van kinderen (**veiligheid**);
2. de **voorkoming van** ziekte, besmetting en verontreiniging (**gezondheid**).

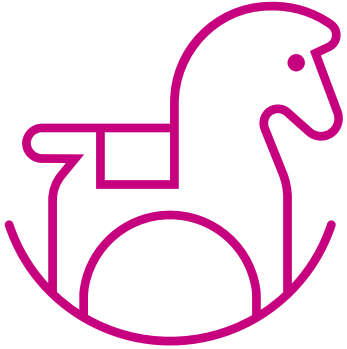
3

... de organisator houdt rekening met:

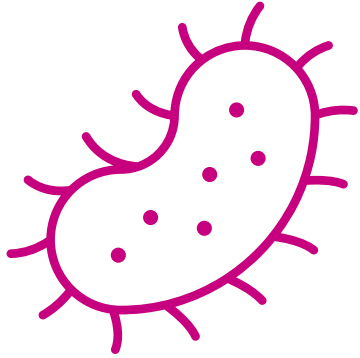
1. een **permanente begeleiding** van de kinderen en een actief, auditief en visueel toezicht, ook tijdens de slaapsituatie;
2. de **draagkracht** bij de medewerkers;
3. het **kwaliteitsvol en integer handelen** van medewerkers.



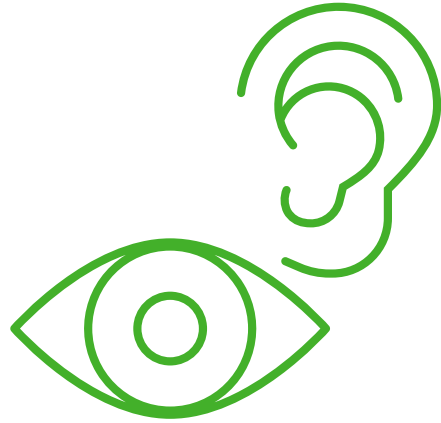
Risicoanalyse



veiligheid



gezondheid



actief toezicht

fysiek veilig

emotioneel veilig



draagkracht



kwaliteitsvol
integer handelen

A child wearing blue jeans and yellow sneakers is climbing a light-colored wall with colorful handholds. Two adult hands are visible, one supporting the child's back and the other holding their hand. The scene is brightly lit, suggesting an indoor play area.

Zo veilig als nodig

We gaan voor een omgeving die zo veilig als nodig is zodat elk kind zoveel mogelijk kansen krijgt om zich te ontwikkelen. We bedoelen een omgeving waarin we slim omgaan met risico's zodat kinderen hun grenzen kunnen verleggen en volop speelkansen krijgen.



Wat is een risico?

- Kinderen groeien op met vallen en opstaan.
- Blauwe plek of schram horen erbij
- Weerstand is nog in volle ontwikkeling, kinderen worden vaker ziek

Je moet er slim mee omgaan!

Slim omgaan met risico's

Wat moet je weten?

Onaanvaardbaar=

- Ernstig gevolg
- Weinig of geen speelwaarde of ontwikkelkans





Slim omgaan met risico's

Wat moet je weten?

Aanvaardbaar=

- Speelkans is groot
- Kans op ernstige of foute afloop is klein

Afhankelijk van:

aanwezige begeleiders, leeftijd kinderen, draagkracht medewerkers, soort activiteit, toezicht, inrichting...

Bespreek (10')

- Wat is een risico in de ouderenzorg?
- Wanneer is een risico aanvaardbaar / onaanvaardbaar?
- Waarvan is dit afhankelijk?

Wat is een risico?

- Kinderen groeien op met vallen en opstaan.
- Blauwe plek of schram horen erbij
- Weerstand is nog in volle ontwikkeling, kinderen worden vaker ziek

Aanvaardbaar=

- Speelkans is groot
- Kans op ernstige of foute afloop is klein

Onaanvaardbaar=

- Ernstig gevolg
- Weinig of geen speelwaarde of ontwikkelkans

Afhankelijk van:

aanwezige begeleiders, leeftijd kinderen, draagkracht medewerkers, soort activiteit, toezicht, inrichting...

2

Wat verwacht Zorginspectie?

Welke administratie moet je
voeren? Wat moet je bijhouden?
Wat doe je tijdens een
inspectie?

VVSG



Zorginspectie

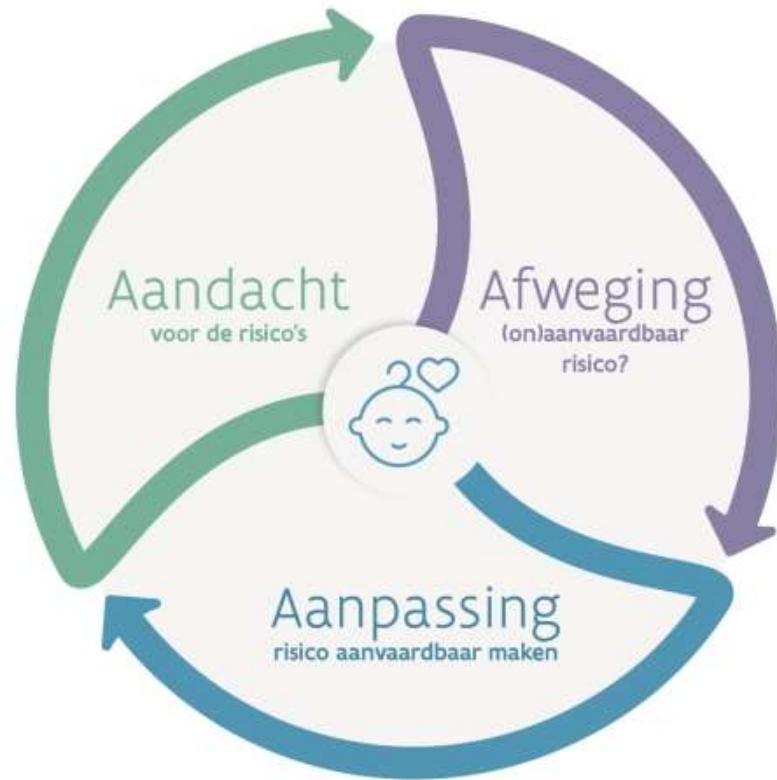
- Inspecteurs starten vanuit de observatie (=> kinderbegeleiders)
- Risicoanalyse is géén eenmalig gebeuren (=> continu)
- Duidelijk plan van aanpak, timing, opvolging (=> administratie in team)

Risicoanalyse is een startvoorwaarde

- Document en methodiek hebben bij de start
- Deels ingevuld
- Verder uitwerken

3

Beoordelen van risico's?



Methode van de drie A's



Aandacht voor de risico's en noden van kinderen

- Zie je **risico's** in
 - de activiteit/het spel
 - het materiaal
 - de omgeving
 - wat kinderen doen/...?
- Zie je de **speelkansen** of ontwikkelingskansen



Afwegen: gaat het over een (on)aanvaardbaar risico?

- Is **speelkans of ontwikkelingskans** groter dan de kans op een foute afloop?
- Hoe groot is de kans op **schade**?
- Kunnen kinderen zich **pijn** doen?
- Kunnen ze **ziek** worden?
- Hoe **ernstig** kan de schade zijn?
- Wat leg je mee in de weegschaal:
 - Hoeveel kinderen zijn er?
 - Hoe oud zijn ze?
 - Hoe goed ken je hen?
 - Hoe risicocompetent zijn ze?
 - Hoeveel kinderbegeleiders zijn er?
 - Hoe risicocompetent zijn ze?



Aanpassen om het risico aanvaardbaar te maken

- Wat kan je aanpassen om het risico **aanvaardbaar** te maken?
- **Verklein je de speelkansen** of ontwikkelingskansen met de aanpassingen die je wil doen?
- Kan je die speelkansen of ontwikkelingskansen op een **andere manier** aanbieden?
- Is die **aanpassing haalbaar**?



4

Emotionele veiligheid

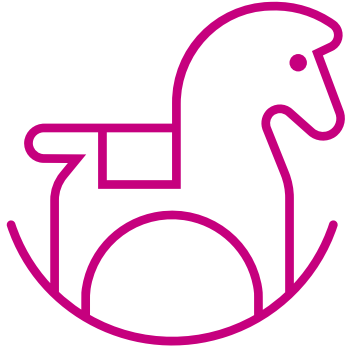
Draagkracht

Kwaliteitsvol en integer handelen

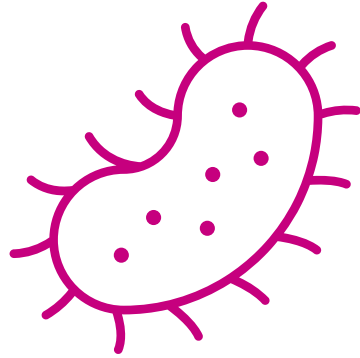
VVSG



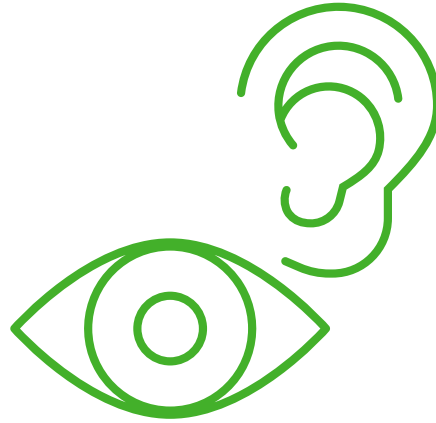
Risicoanalyse



veiligheid



gezondheid



actief toezicht

fysiek veilig

emotioneel veilig



draagkracht



kwaliteitsvol
integer handelen

Actief, auditief en visueel toezicht

Op elk moment?

- Zorg je ervoor dat je op elk moment weet dat elk kind veilig is, ook al zie of hoor je het kind even niet?
- Tijdens het spelen, het verzorgen van een kindje, het koken, een gesprek met de ouders bij het brengen en halen, in een crisissituatie?

Op elke plek?

- Ken je de verborgen hoekjes en ruimtes? Kunnen de kinderen uit je zicht spelen? Hoe pak je dan het toezicht aan?
- Hoe organiseer je het toezicht buiten en hoe pak je het aan als kinderen zowel binnen als buiten zijn?
- Hoe organiseer je toezicht als je op stap gaat?
- Hoe organiseer je toezicht tijdens slaapmomenten?



actief toezicht



draagkracht

Draagkracht

- Weet je wanneer stress jou teveel wordt en wat je moet doen als je stress ervaart?
- Herken je stress bij collega's en help je elkaar om stress weg te nemen?
- Krijg je opmerkingen als er verbetering nodig is of krijg je ook complimenten?
- Worden nieuwe medewerkers en stagiairs goed onthaald?
- Is er af en toe tijd voor informele, energie gevende activiteiten en rustmomenten?
- Is de werksfeer goed? Is er een klimaat van vertrouwen, respect en samenwerking tussen collega's onderling en de verantwoordelijke?
- Is er ondersteuning voor medewerkers die zich niet goed voelen?
- Weten jullie bij wie jullie terecht kunnen als er een probleem is?



kwaliteitsvol
integer handelen

Kwaliteitsvol en integer handelen

- Worden de kinderen met respect behandeld?
- Is er een warme communicatie waar slecht spreken over kinderen en verbale agressie geen plaats krijgen?
- Schat je bij elke handeling of activiteit de mogelijke risico's voor de kinderen correct in?
- Gaat het over een (on)aanvaardbaar risico? Denk je na over wat je kan aanpassen om het risico aanvaardbaar te maken? Heb je daarbij aandacht voor de noden van de kinderen?
- Zorg je voor een warme en open communicatie met ouders? Toon je aan ouders hoe het eraan toe gaat in de opvang?
- Vertel je ook aan ouders als hun kind een mindere dag had in de opvang?
- Vertel je aan ouders als er iets misliep en hoe je het hebt aangepakt?

5

Aan de slag!

Werkinstrumenten
in de kinderopvang

Vervang:

- 'kind' door 'oudere'
- 'ouder' door 'kind'
- 'opvang' door 'woonzorgcentrum'

VVSG

AAN DE SLAG!



Oefening MeMoQ

Oefening

Zelfevaluatie
Emotionele ondersteuning

VVSG



Zelfevaluatie-instrument MeMoQ

to 3: Emotionele ondersteuning

Kwaliteitsvol en integer handelen

Kinderen emotioneel ondersteunen is warm, respectvol en enthousiast met hen omgaan. Het is aandacht hebben en zorg dragen voor hun emotionele behoeften en in die zin hun gedrag begeleiden. Heel belangrijk, want zo ontwikkelen kinderen ook positieve relaties met elkaar.

  Stap 1 Verken	 Stap 2 Stel vast	 Stap 3 Onderneem actie
Hoe doe ik het?	Wat kan ik daaruit besluiten?	Hoe kan ik het nog beter doen?
Ik oordeel op basis van stellingen. Ik beantwoord een aantal vragen.	Ik geef een score. Ik ontdek mijn sterktes. Ik leer mijn aandachtspunten kennen.	Ik stel nieuwe doelen. Ik maak een actieplan. Ik evalueer mijn acties.



Positieve relaties

Ik toon enthousiasme en genegenheid in m'n omgang met kinderen.

Ik leef mee met de kinderen en speel in op wat er gebeurt in de groep.

Ik ben positief in wat ik zeg en doe met kinderen.

Ik zorg dat het er vrolijk aan toegaat in de opvang. Ik lach en b(r)abbel veel met de kinderen.

Ik benader kinderen op een rustige en voorspelbare manier. Ik vertel hen vooraf wat ik ga doen en ga op een zachte manier om met de kinderen.

Ik geef de kinderen het goede voorbeeld voor respectvolle taal en omgaan met elkaar.

De kinderen hebben plezier in het samenzijn met elkaar.

1 Dit doe ik momenteel niet. Ik moet dat dringend verbeteren.

2 Dit kan beter. Ik heb nog veel ruimte om te verbeteren.

3 Dit zit goed. Ik heb nog wat ruimte om te verbeteren.

4 Dit is een echte kwaliteit van mij. Op dit vlak kan ik nauwelijks nog beter.

Sensitief-responsieve begeleiding

Ik ben beschikbaar en heb aandacht voor kinderen.

Ik merk alle signalen van de kinderen op, door wat ze zeggen of wat ze uitstralen. Ik zie het als kinderen nood hebben aan aandacht, steun en troost.

Ik accepteer emoties van kinderen en reageer er op.

Ik stem mijn aanpak af op de noden van individuele kinderen. Wat ik doe en hoe ik reageer, komt aan hun noden tegemoet.

Ik maak groepsregels en verwachtingen vooraf en op een positieve manier duidelijk aan de kinderen.

Ik moedig positief gedrag van kinderen aan.

Ik slaag erin storend gedrag van kinderen te voorkomen of om te buigen.

De kinderen zoeken mij spontaan op in hun spel of wanneer ze het emotioneel moeilijk hebben.

De kinderen voelen zich op hun gemak bij mij en gaan ongedwongen in op mijn uitnodigingen.

Oefening Actielijst Opgroeien

Oefening

Kwaliteitsvol handelen

VVSG



Risicoanalyse

kwaliteitsvol handelen - Actielijst

Wat is de actielijst?

De voorbeeldvragen in de actielijst helpen de kinderopvang om risico's te bekijken en waar nodig actie te ondernemen. De vragen zijn onder andere gebaseerd op de meldingen van gevaarsituaties aan Opgroeien.

Hoe gebruik je de actielijst?

- Denk na over en bespreek de vragen hieronder. Je hoeft niet elk vak in te vullen, enkel wat je nodig hebt om tot een goede aanpak te komen.
- De vragen helpen jou op weg, maar elke opvang is anders. Schrap gerust vragen en vul ze aan met vragen die typisch zijn voor jouw opvang.
- Werk je in een groepsopvang? Betrek alle medewerkers en ook de stagiairs. Veiligheid wordt elk moment door elke medewerker gerealiseerd.

1. Hoe zorg je daar nu voor?
2. Kan de aanpak nog verbeteren?
3. Hoe en wanneer?



6

Bespreking oefeningen

Nabespreking

VVSG



Evaluatie van de studiedag



VVSG

Vereniging van
Vlaamse Steden
en Gemeenten



Kurt Schoonbaert | Dienst Opgroeien en Ontwikkelen
kurt.schoonbaert@vvsg.be
+32 2 211 56 63



Melanie Demaerschalk | Dienst Zorg en Gezondheid
Melanie.demaerschalk@vvsg.be
+32 2 211 55 72